

կար: Թլկատինցիի գրական շունչին եւ ներշնչումներուն տակ սնած պատանի, գրական սեռը կը փորձէ իր դպրոցական գրասեղաններէն իսկ: Իր առաջին գրութիւնը կ'երեւայ 1890ի *Ծաղիկ*ին մէջ, զոր կը հրատարակէր Յովհան Փալագաշեան: Յաջորդաբար կ'աշխատակցի Զօհրապի եւ Ասատուրի *Մասիս*ներուն, 1891-1892, եւ աւելի յետոյ, 1895ին, Չօպանեանի *Ծաղիկ*ին, ուր քաջալերական ընդունելութիւն մը կ'ըլլայ իրեն: Զարդարեան իր հէքեաթները եւ գաւառական պատկերները կը շարունակէ հրատարակել Գալուստ Անդրէասեանի եւ Զօհրապ-Ասատուրի օրաթերթ *Մասիս*ներուն (1898-1899), եւ 1900էն սկսեալ *Արեւելեան մամուլի* մէջ: Յետոյ յաջորդաբար աշխատակիցը կ'ըլլայ *Արեւելքի*, Շամտանճեանի եւ Անտոնեանի *Ծաղիկ*ին, *Շիրակի*, *Բանքերի*, եւ հուսկ ուրեմն իր խմբագրութեամբ հրատարակուող *Ռազմիկ*ին, ուր կուտայ իր լուսագոյն էջերէն մէկ քանին: Զարդարեան Սահմանադրութենէն սադիւն հրապարակագրութեամբ կլանուած, շատ քիչ գրական էջեր արտադրած է: Իր հէքեաթներէն ոմանք թարգմանուած են ֆրանսերէնի, անգլիերէնի եւ թուրքերէնի: Իսկ վերջերս Փարիզի մէջ հրատարակուեցաւ իր *Յայգալոյս*ին ֆրանսերէն թարգմանութիւնը⁴ կատարուած Արշակ Չօպանեանի, Եղուարդ Գօլանճեանի եւ Գրիգոր Եսայեանի կողմէ:

Զարդարեանի գրականութիւնը գաւառի տոհմիկ գրականութիւնն է՝ արուեստագէտի նուրբ վրձինով պճնուած: Ֆրանսական ոմանթիք դպրոցով սնած եւ մեղկութեան տարուած թրքահայ գրականութեան մէջ՝ Զարդարեանի էջերը իրաւ թէ գեղեցիկ ցնցում մը բերին:

«Զարդարեան, – կ'ըսէ Ֆրէտէրիք Մաքլէր *Յայգալոյս*ի ֆրանսերէն թարգմանութեան իր յառաջաբանին մէջ, – այն գաւառացի սակաւաթիւ գրագէտներէն է, որոնք թրքահայ գրականութեան շեղումներուն դէմ փորձեցին հակազդել՝ ներմուծելով պոլսական թուլամորթ եւ կեղծ գրողներու արուեստին մէջ հայրենի երկրին կենդանի գոյնը, հէքեաթներու գրաւիչ քաղցրութիւնը, գեղջկական հոգւոյն միամիտ ջերմութիւնը»⁵: